

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Rendészettudományi Doktori Iskola

Lukács Dalma:

Az illegális műkincskereskedelem elleni küzdelem olasz modellje
- a nemzetközi rendszer tükrében, párhuzamban a magyar struktúrával-

A Doktori (PhD) értekezés tézisei

Témavezető:

Dr. habil. Varga János ny. hőr. ezredes

Társtémavezető:

Dr. Szabó Andrea püőr. ezredes

Budapest, 2022

Tartalomjegyzék

1. A kutatási probléma azonosítása és a kutatás aktualizálása	2
2. Kutatási célok	4
3. Hipotézis.....	5
4. Kutatási módszerek	6
5. Az elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként	8
6. Kutatás eredményei	9
7. Új tudományos eredmények	15
8. Ajánlások.....	16
9. Felhasznált irodalom	19
10. A szerző témával kapcsolatban megjelent publikációi.....	21
11. Szakmai önéletrajz	22

1. A kutatási probléma azonosítása és a kutatás aktualizálása

Az illegális műtárgykereskedelem olyan nemzetközi probléma, amely rengeteg nehézséggel és megoldatlan problémával néz szembe. A jelenség többértű, kapcsolódik többek között az illegális ásatásokhoz, lopásokhoz, szervezett bűnözéshez, fegyveres konfliktushoz és a terrorizmushoz, a pénzmosáshoz, valamint a feketepiachoz egyaránt. Ezen sokrétűség okozza többek között a kulturális javak illegális kereskedelmének meghatározását, azonosításának és megfékezésének nehézségét. Mindemellett, az illegális műtárgykereskedelem egyik legnagyobb problémája, hogy a látens bűnözéssel¹ kell szembenézni, amit elősegít a műtárgyak hiányos leltározása, az illegális ásatások mértéke, valamint az oktatás és a technológia hiánya. Ezen túl, számolni kell azzal a ténnyel is, hogy a leletek szállítása nem olyan feltűnő, mint a kábítószer vagy egyéb csempészett tárgyak. A leleteket több kisebb részben is szállíthatják, a festményeket a keretből kivéve összehajtva, míg a kisebb tárgyakat külön becsomagolva is elrejtetik a jármű egyes részeiben, vagy csak a csomagtartóban a ruháik között. Kevésbé foglalkoztatja a szakembereket és a közmédiát ez a jelenség, aminek az egyik oka az lehet, hogy az emberekben úgy élhet, mint egy különleges rétegbűncselekmény, ami a társadalom egészére nem jelent veszélyt.² Azonban ezen tárgyak értéke jelentős, mind materiális, mind eszmei téren.

A kutatás elvégzéséhez szükségszerűnek láttam két fogalom meghatározását: az illegális műtárgykereskedelem és a kulturális javak kifejezéseket, ugyanis az elemzések során visszatérő motívumok lesznek.

Az illegális műtárgykereskedelem fogalmi meghatározásával kevesen foglalkoztak, a szakirodalomban csupán evidenciaként használják a kifejezést. Manapság a Közel-Keleten történő fegyveres konfliktusok hatására sok ember ezzel a cselekménytípussal azonosítja az illegális műtárgykereskedelmet, így a szakirodalomban is ezt a témát boncolva jelennek meg tanulmányok az illegális műtárgykereskedelem kapcsán.

Az illegális műtárgykereskedelem fogalom meghatározásához több szempontot is figyelembe kell venni. Az első a jogi szabályozás, amelyet a Nikózi Egyezmény, a Nordic Research, az UNESCO és Kármán Gabriella is taglal.

Az illegális műtárgykereskedelem a kulturális javak ellen elkövetett jogellenes magatartással jön létre, amely csorbítja a nemzeti és nemzetközi kultúrát egyaránt. Ezen

¹ Látens bűnözés: a latin „latentia”, lappangás szóból kialakult megnevezés, amely a teljes és az ismert bűnözés különbségét adja. Lényegében az össz-bűnözésnek a bűnüldöző és igazságszolgáltató szervek tudomására nem jutó, számukra ismeretlenül maradt része. (Boda, 2019, 364.)

² Virág, 2012, 197.

értékekre elkövetett jogellenes magatartások következtében lép előtérbe a rendészeti szervek munkássága és itt születik meg a kulturális javak illegális kereskedelme is. Két fő tevékenység határozza meg: a műtárgyak eltulajdonítása és ezek jogtalan átruházása.³ A kulturális javak illegális kereskedelme köthető különböző bűncselekménytípusokhoz, szereplőkhöz és folyamatokhoz is. A bűncselekmények közé sorolhatjuk a lopást, rongálást, illetve sikkasztást, jogtalan elsajátítást, a kulturális javak elleni támadást, jogtalan átruházást, okmányok hamisítását, valamint a vámköteles áruk engedély nélküli kivitelét és behozatalát haszonszerzés céljából. Az illegális ásatáshoz (amely szintén összefüggésbe állítható az illegális műtárgykereskedelemmel) egy speciális elkövetési forma is társul, az engedély nélküli feltárás. Ide tartozik még az engedélytől eltérően vagy bejelentés nélkül használt fémkereső berendezés használata is, amely szabálysértésnek minősül

A kulturális javak, jószágok, vagy a köztudatban szélesebb körben elterjedt, (néha) helytelenül szinonimaként használt, a műkincsek és a műtárgyak fogalmának meghatározásához több eszközhöz is nyúlok. A kulturális javak körébe tartoznak ingó és ingatlan egyedek is, így nem minden esetben tekinthetjük a műtárgyakat szinonimáknak, hiszen ezek a kulturális javaknak csupán egy szelete. Úgy is körülírhatjuk a jelenséget, hogy nem minden kulturális jószág műtárgy, de minden műtárgy kulturális jószág. Vizsgáljuk meg a szó jogi értelmezését. A kulturális javak olyan természet vagy ember alkotta tárgyak, amelyek meghatározzák vagy hozzájárulnak a nemzet, az emberiség és a történelem kialakulásához, megismeréséhez vagy jelleméhez.⁴ A kulturális javak közé sorolhatjuk az írásos, képi, de még a hangrögzített emlékeket is, így többek között a régészeti leletek, képzőművészeti alkotások, fossziliák és könyvek ide sorolhatók.⁵ A kulturális javak fogalom részéhez tartozó művészeti alkotásokként tartjuk számon azokat az eredeti és korlátozott számban a művész által gyártott műalkotásokat, melyek a képzőművészet (festmény, szobor, metszet stb.), iparművészet (szőnyeg, üvegtárgy, kerámia stb.), illetve a fotóművészet területén jelennek meg.⁶

A műtárgyak kapcsán lehetőség van a védetté nyilvánításra, mely miniszteri rendelet útján jöhet létre és egészen addig tart, amíg a tárgy nem sérül, nem kerül külföldre vagy egy tárgyeegyüttes értékes darabja valamilyen oknál fogva kikerül a leletegyüttesből.⁷ A Miniszterelnökséghez tartozó Műtárgyfelügyeleti Hatósági Főosztály feladatkörébe tartozik

³ Kármán, 2019. 52.

⁴ A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 7. § 10. bekezdés.

⁵ U.o.; 1957. évi 14. törvényerejű rendelet a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelme.

⁶ A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény E § (2).

⁷ 2001. évi LXIV. törvény I. Általános rendelkezések 46. §, u.o. 50. §

többek között a kulturális javak védetté nyilvánítása, megszüntetése és az engedélyek kiadása.⁸ Restitúciós eljárásokat szintén folytat a Főosztály.

2. Kutatási célok

Kutatásom fő célja, hogy megvizsgáljam Olaszország módszereit és eszközeit az illegális műtárgykereskedelem elleni fellépés terén, továbbá, hogy ezekből olyan pontokat emeljek ki, amelyek Magyarországon hasznosíthatók lennének, hogy növeljük a kulturális örökségvédelem hatékonyságát. Tehát a kulturális javak veszélyeztetettsége elméleti szempontjainak levezetése mellett elsősorban a rendészeti és a bűnüldöző gyakorlati szempontokat tartottam szem előtt. Az olaszországi bűnüldözés szervezeti felépítésének tanulmányozása alapján egy optimális, a 21. század adta lehetőségek felkutatása és felhasználható pontjainak megfogalmazása szintén fontos részét képezik a hatékonyabb rendszer megteremtéséhez. Célom továbbá az alkalmazott, jó gyakorlatok alapján egy olyan adatbázis kereteinek meghatározása, amely a mindennapjainkban használt technológiai vázra épülve, egységes nemzetközi használatra alkalmas újítás lenne. Mindehhez a fogalmak tisztázását is fontosnak tartom, mint az illegális műtárgykereskedelem megfékezésének mérföldkövét, hiszen pontos meghatározás nélkül nem tudunk sem jogszabályt megfogalmazni, sem adatokat létrehozni, elemezni és értelmezni. Négy kérdést fogalmaztam meg, melyekre felfűztem a disszertáció vázát. Ezek körülölelik a 21. század kihívásait, az olasz és magyar rendszert a kulturális örökségvédelem tekintetében, valamint a technológiai fejlesztéseket.

- Milyen biztonsági kihívásokat rejt a kulturális javak illegális kereskedelme a 21. században?
- Melyek azok a szervezeti megoldások és jó gyakorlatok, amelyek sikeressé tették Olaszországot az illegális műtárgykereskedelem megfékezésében?
- Milyen hatékonysággal valósul meg a kulturális javak védelme Magyarországon, különös tekintettel az alkalmazott eszközökre és módszerekre?

⁸ Lukács, 2017, 94.

- Melyek azok a tudományos elméletek és információtechnológiai alkalmazások, amelyek felhasználhatóak a magyar és az egyetemes kulturális javak hatékony védelméhez?

3. Hipotézis

A kutatási kérdésekhez kapcsolódóan három hipotézist fogalmaztam meg, amelyek szintén a dolgozat gerincét adják.

- 1) A kulturális javak védelmi problémájának megértése és megoldása mindig az adott korban jelentkező biztonsági kihívások pontos ismeretében, s a kihívások hatékony kezelésével az adott kor társadalmi, tudományos és technikai színvonalának megfelelő komplex problémamegoldásokkal lehetséges. Ezek kritikus eleme a lopott műtárgyak nemzetközileg egységes adatbázisának létrehozása.

A lopott tárgyak elemzésénél vagy esetleg egy egységes, közös nemzetközi adatbázis létrehozásának alapjainál az egyik legnagyobb probléma forrása, hogy a nemzetek között eltérőek a jogi szabályozások, a történelmi korszakolások, a mértékegységek és még az időszámítás is. Mindezen túl, a műtárgyak azonosításának alapjai sem egységesek. Ehhez szükséges lenne olyan fogalmakat tisztázni, mint a kulturális javak vagy az illegális műtárgykereskedelem.

- 2) Kutatások alapján megállapíthatóak azok a műtárgytípusok, amelyek a legkelendőbbek a kulturális javak illegális kereskedelme során, ezekre épülhetne a konkrét tárgytípusok koncentráltabb védelme ajánlások megfogalmazása által. Az olaszországi és magyar tárgytípusok megoszlására következtethetünk az európai lopott műtárgytípusok arányaiból.

Véleményem szerint a műtárgykereskedelemben is fellelhetőek különböző időszakok, amikor egy bizonyos tárgytípus „divatosabbá” válik, így ezek meghatározásával a rendészeti szervek koncentráltabban járhatnak el. Az Interpol által 2020-ban kiadott lopott tárgyakat tartalmazó jelentés számos adatot tartalmaz, többek között a lopott tárgyak típusait kontinensekre lebontva. Véleményem szerint, az egységes Európai tárgytípusok megoszlása

részarányosan megegyezik az Olaszországról és Magyarországról eltulajdonított tárgyak típusaival.

- 3) A korszerű információtechnológiai alkalmazások Magyarországon is megteremtik a lehetőséget olyan adatbázis és eszköz létrehozásának, amely a kulturális javak védelmének minden releváns területén alkalmazható. Súlyponti területnek tekinthető a nemzeti örökségvédelem hatékonyságának fejlesztése és a határon átnyúló illegális műkincskereskedelem elleni fellépés.

A 21. század adta lehetőségek jelenleg még kiaknázatlanok mind az adatbázis, mind a tárgyak azonosítása és felkutatása terén. Ezek elméleti alapjainak letétele, valamint a meglévő eszközök modernizálása, illetve ezekhez való javaslattetelek fontos szerepet kapnak a disszertáció új tudományos eredményeinél.

4. Kutatási módszerek

Kutatásom során a kvalitatív módszertant alkalmaztam. Az illegális műtárgykerkedelem, ahogy korábban is írtam egy interdiszciplináris terület, így igyekeztem több aspektusból vizsgálni a kérdéskört. A kutatási módszerek a következők voltak:

- 1) A kezdeti stádiumban a nemzeti és nemzetközi szakirodalom felkutatása és feldolgozása történt meg, amelyekből elemzéseket készítettem periódusokra és témakörökre lebontva a tudománymetria segítségével. A hazai levéltárak és könyvtárak mellett Olaszországban és a Vatikán területén is kutattam, mely közül a Vatikáni Titkos Levéltár és a Carabinieri TPC könyvtára emelendő ki leginkább. A Vatikáni Titkos Levéltár, azaz Archivio Segreto Vaticanoba való látogatáshoz már hónapokkal korábban kutatási tervet kell leadni, megjelölni, hogy milyen dokumentumokat szeretnénk megvizsgálni, valamint engedélyeket kérni.
- 2) A téma újdonsága és a hazai szakirodalom hiányában a következő mérföldkő a hazai rendészeti szervek és munkásságuk megismerése volt interjúk és megfigyelés alapján. A Nemzeti Nyomozó Iroda Műkincsvédelmi Alosztálya és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal különböző szervezeti egységei voltak segítségemre, továbbá betekintést nyerhettem a határon átlépő forgalom ellenőrzésének minden pontjába és a lefoglalt műtárgyak kezelésének folyamatába.
- 3) Külföldön tanulmányutakra az Új Nemzeti Kiválósági Ösztöndíj, a Campus Mundi, Nemzet Fiatal tehetségeiért ösztöndíj és a KÖFOP (Közigazgatás- és Közszolgáltatás- Fejlesztési

Operatív Program) kutatóműhely keretén belül volt lehetőségem. Ezen utak során Rómában, a Carabinieri TPC két épületében is a személyzeti, csoport és műveleti részlegen is megfigyelést és interjúkat készítettem, majd a Guardia di Finanza Servizio Centrale Investigazione Criminalità Organizzata-nál (Központi Szervezett Bűnügyi Nyomozó Szervezeténél). Később a Vatikánvárosi Államban az Olasz Püspöki Konferencia, a Kultúra Pápai Tanácsa, valamint a Commissione Permanente per la Tutela dei Monumenti Storici ed Artistici della Santa Sede (a Szentszék történelmi és művészeti emlékeivel foglalkozó állandó bizottság) állt rendelkezésemre.

4) A megfigyelés mellett félig strukturált interjúkat készítettem az államhatáron, illetve a felsorolt hazai és külföldi rendészeti szervekkel. Az interjúk előtt vázlatot készítettem, majd a beszélgetéseket magnón rögzítettem és később jegyzeteltem csak le. Fontosnak tartottam, hogy legyen egy kerete a beszélgetéseknek, a főbb pontokra összpontosítsunk, ugyanakkor lényeges volt számomra az is, hogy legyen lehetőség egyes esetekben eltérni a kérdésektől és bővebb kifejtést alkalmazni.

5) Az interjúk után az adatbázisok elemzése következett. A legelső adatbázis, amelyet megvizsgáltam a Carabinieri TPC Leonardo nevezetű adatbázisa volt, valamint ennek a mobilapplikációs verziója, az iTPC. Ezeknek főként a szerkezeti és technológiai kialakításai voltak, amiket hasznosítani tudtam a lopott tárgyak adatai mellett a disszertáció során. Következő körben a BSR, az EMT és az Interpol Works of Art nevezetű adatbázisát vizsgáltam, utóbbit az újítás előtt és után. Ezekből az adatokból különböző diagrammokat készítettem a könnyebb elemzés céljából, valamint GIS⁹, azaz térinformatika alkalmazásával úgynevezett „bűnözési térképezést” készítettem, mely a kriminálstatisztikai adatok térképre vetítése,¹⁰ mely új megvilágításból mutathat meg egy-egy összefüggést vagy tényezőt. Ehhez a QGIS alkalmazást használtam.

A műtárgyakat tartalmazó adatbázisok mellett megvizsgáltam, majd elemzéseket készítettem a SHERLOC adatbázis információiból, amely eltér az előzőekben ismertetett adatoktól, ugyanis itt nem a tárgyak típusait figyeltem meg, hanem az eseteket nemzetközi szintén: milyen jogi következményekkel jártak a műtárgyak eltulajdonítása, milyen országok vettek részt az illegális műtárgykereskedelemben az adatbázis információi alapján, melyik években történtek az esetek, milyen jogrendszer alapján hoztak döntést, illetve a bírósági eljárások helyszínét is megvizsgáltam.

⁹ Geography Information System

¹⁰ Mátyás, 2017b. 165-167.

Az EMT mellett a 2014 és 2020 közötti magyar restitúciós ügyeket is elemeztem, amelyekből fontos következtetéseket vontam le az illegális műtárgykereskedelem kapcsán.

6) Az illegális műtárgykereskedelem egy másik platformját, az online árusítást is megfigyeltem az eBay oldal tükrében, hogy melyek azok a tárgyak, melyek a legkelendőbbek a piacon, illetve milyen értékben próbálják értékesíteni ezeket.

7) Továbbá fontosnak tartottam a személyleírás és a régészeti ismereteim alapján megvizsgálni és kidolgozni azt a szempontrendszert, amely segít a műtárgyak digitalizációjában, meghatározásában és kategorizálásában, hogy a rendészeti szervek számára egyszerű felületen és átlátható pontok alapján tudjanak tárgyleírást készíteni, valamint adatokat elemezni és értelmezni műtárgyak tekintetében.

5. Az elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként

Az értekezés bevezetésében a tudománymetria segítségével feltárom a hazai és külföldi szakirodalmat, továbbá ismertetem az illegális műtárgykereskedelem és a műtárgy fogalmát, valamint kitérek az elméleti kereten belül az érték és kultúra kapcsolatára is.

A kutatás három fő fejezetből tevődik össze: egy nemzetközi, egy olasz és egy magyar részből. Az első, a „**A műtárgyvédelem 21. századi globális kihívásai és új lehetőségei**” címet kapta, amely olyan nemzetközi kihívásokat taglal, mint például a fegyveres konfliktusok, a terrorizmus, a szervezett bűnözés vagy a pénzmosás és a műtárgyvédelem kapcsolata. Ezután kifejtettem a műtárgykereskedelem kialakulását, valamint formáit. A nemzetközi küzdelem alfejezetben olyan szervezeteket és azok adatbázisait ismertetem, amelyek nagy erővel fellépnek az illegális műtárgykereskedelem ellen. Az adatbázisok felépítését, valamint az azonosítás nehézségeit fejtettem ki, amelyet a tárgyleírás meghatározásával zártam le. A modern kor adta lehetőségeket figyelembe véve ismertetem a MI, a gépi tanulás, a 3D nyomtatás, valamint a szkennelés és a közösségi média kiaknázatlan lehetőségeit.

A második fő fejezet az „**Olaszország és a Vatikánvárosi Állam**” címet viseli, amely a két ország rendészeti és műtárgyvédelmi szerveit, valamint az általuk kezelt adatbázisokat mutatja be. Az olasz Guardia di Finanza mellett megjelenik a Carabinieri speciális egysége, amely az idők során szép lassan átveszi az illegális műtárgykereskedelem megfékezésére alkalmazott feladatokat. A Guardia di Finanza ma már csupán a gazdasági bűncselekménnyel kapcsolatos ügyekkel foglalkozik. A Carabinieri TPC az értekezéstervezet egyik fő értéke. A szervezet komplex műtárgyvédelmi programja nem csupán az olasz illegális műtárgykereskedelem megfékezése kapcsán fontos, nemzetközi szinten is számos sikert ért

el: többek között az adatbázisuk (Leonardo) alapján a Psyche Projekt keretén belül megreformálták és modernizálták az Interpol Works of Art adatbázisát, továbbá előadásaikkal, képzéseikkel, illetve kiállításaikkal színesítik és elősegítik a rendészeti, valamint civil szervezetek munkáját a műtárgyvédelem terén. A rendszer mozgatórugója az olasz Kulturális Minisztérium, amely anyagi és szakértői háttérrel biztosít a műtárgyvédelemnek. Megvizsgáltam, hogy az olasz műtárgylopások között találhatóak-e anomáliák, majd a vallási tárgyak kapcsán a Vatikánvárosi Állam működését és a BeWeB katalógust ismerttettem.

A harmadik fő fejezet a „**Magyarország**” címet viseli. Ebben a részben bemutatom a hazai jogi szabályozásokat az illegális műtárgykereskedelem megfékezése kapcsán, majd ismertetem a Nemzeti Nyomozó Iroda, a NEBEK, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint a Miniszterelnökség és az Egységes Műtárgytár feladatait és viszonyát a műtárgyvédelemmel. A fejezetben elemzem az Interpol adatbázisa alapján a Magyarországról eltulajdonított műtárgyak típusait és egyéb tényezőit a térinformatika segítségével.

Az értekezést a kutatási és tudományos eredmények mellett az ajánlásokkal zárom.

6. Kutatás eredményei

Három hipotézist fogalmaztam meg, amelyek igazolására vagy elvetésére a disszertáció keretein belül végeztem vizsgálatokat.

1) A kulturális javak védelmi problémájának megértése és megoldása mindig az adott korban jelentkező biztonsági kihívások pontos ismeretében, s a kihívások hatékony kezelésével az adott kor társadalmi, tudományos és technikai színvonalának megfelelő komplex problémamegoldásokkal lehetséges. Ezek kritikus eleme a lopott műtárgyak nemzetközileg egységes adatbázisának létrehozása.

A XXI. században az illegális műtárgykereskedelem megfékezése kapcsán számos nehézség merülhet fel, mint például a természeti katasztrófák és fegyveres konfliktusok okozta károk, illetve a műtárgyak azonosítása. Az olaszok a Unite4Heritage-hez való csatlakozással, továbbá a BeWeB katalógus és a Leonardo adatbázis létrehozásával kialakítottak egy olyan gyakorlatot, mely hatékonynak bizonyul a fent említett esetekben.

Az illegális műtárgykereskedelem jelenségeinek és folyamatainak megismerése a források és az adatbázisban rögzített adatok alapján szükséges és lehetséges. Számos tanulmány említi az egységes nemzetközi lopott tárgyakat tartalmazó adatbázis létrehozását, valamint a

közös szabályozás megalkotását. Azonban ennek elméleti síkban történő felvázolása közben számos kérdés merült fel, mint például az eltérő kulturális, jogi és nyelvi háttér is. Ezen tényezők megnehezítik az egységes adatbázis alkalmazását, ahol azonos időszámítással és mértékegységgel lenne szükséges dolgozni. Az adatbázisok elemzése után azonban találtam olyan pontokat, amelyek kiindulópontként szolgálnak az egységes adatbázis elméleti kereteinek felállításához. Bár a Leonardo adatbázis olaszul, a WOA angolul és a SHERLOC adatbázis ügyenként eltérő nyelvezettel bír (például arab, angol, francia stb), mégis úgy vélem, hogy az egységes nemzetközi nyelvként az angol képes ilyen nagy, egységes adatbázist lefedni. Ahogy az Interpol irodáinál is működik a rendszer, úgy az adatbáziskezelőknek angol nyelvtudás szükségessége mellett szintén kezelhető lenne az egységes adatbázis. A lopott tárgyak mérete fontos adat, melyet az egyes adatbázisok más-más mértékegységgel jelölnek, mint például az inch vagy a cm. A nemzetközi SI rendszer alkalmazásával jönne létre a központilag használt mértékegység, majd ezek mellett országoként másodmértékegységként megjelenhetne az automatikusan átváltott adott ország által használt mértékegység. A tárgyak keletkezési idejének feltüntetése szintén eltérő módon valósul meg az adatbázisokban. Van, ahol évszám, gyakran század, de történelmi korszakolás is megjelenik az adatbázisokban. A történelmi periódusok megjelölésénél őskor és római kor szerepel leggyakrabban. Az egységes nemzetközi adatbázis szempontjából az évszám és az évszázad kategóriák lennének szükségszerűek. Az évszám ismeretében a század automatikusan kitölthető, azonban fordított esetben már más a helyzet. Az évszázad ismeretéből nem tudunk következtetni az évszámra, így a nem ismert jelző feltüntetése szükséges ilyenkor vagy abban az esetben, ha az alkotót ismerjük, akkor a születésétől haláláig tartó periódust érdemes feltüntetni. Az időszámítás kezdete több országban is eltér, így például Ázsia egyes részein és Európában különböző kezdeti pont is lehetséges. Az egységes adatbázis érdekében a nemzetközileg is leginkább elterjedt időszámításunk előtt és után kifejezéseket lenne szükséges alkalmazni, amelyet a mértékegységhez hasonlóan ki lehetne egészíteni az adott ország időszámításának feltüntetésével. A nemzetközileg egységesített adatbázis ezekkel a feltételekkel létre tudna jönni, azonban, ha jogi vonatkozású adatokat is tartalmazna az adatbázis, akkor véleményem szerint a mai szabályozások mellett nem tudna megalakulni. A kulturális javak illegális kereskedelmének jogi szabályozása eltérő nemzetenként, amire a SHERLOC adatbázisban történt elemzések és leírások is tükrözik ezt. A gazdasági, politikai és szociális háttér befolyásolja a nemzet és a műtárgyak közötti viszonyt, így ezek jogi szabályozását is. A lopott tárgyakat tartalmazó adatbázisnak azonban nem szükségképpen eleme a SHERLOC-féle jogi

információk gyűjtése, így ennek a kategóriának a mellőzését javaslom az egységes nemzetközi adatbázis tartalmából.

A hipotézist az említett feltételek mellett igaznak vélem.

2) Kutatások alapján megállapíthatóak azok a műtárgytípusok, amelyek a legkelendőbbek a kulturális javak illegális kereskedelme során, ezekre épülhetne a konkrét tárgytípusok koncentráltabb védelme ajánlások megfogalmazása által. Az olaszországi és magyar tárgytípusok megoszlására következtethetünk az európai lopott műtárgytípusok arányaiból.

A hipotézis első felének vizsgálatához Olaszország esetében a Carabinieri TPC jelentéseit vettem alapul, ahol a 2017 és 2020 közötti műtárgylopások tárgytípusait elemeztem. Az elemzések során eltérő arányok rajzolódnak ki minden évben: a könyv kategória 2017-ben 23, 2018-ban 33, 2019-ben 3, majd 2020-ban újra 33 százalékban jelenik meg az ábrákon. A legnagyobb variációt talán a numizmatikai leletek adják: 2017-ben 3, 2018-ban 11, 2019-ben 69 és 2020-ban 10 százalékot tettek ki. A képzőművészeti tárgyak 2017-ben (22%) és 2018-ban (25%) sokkal nagyobb értékben lettek eltulajdonítva, mint 2019-ben (9%) vagy 2020-ban (10%).

Az adatok kiértékelése után megállapítható, hogy nem fedezhető fel egyértelmű tendencia a lopott tárgytípusok körében az éves arányok változása miatt, így véleményem szerint a piac nem rendelkezik egy állandó olaszországi típuskörrel, amelyet később akár a feketepiacon is értékesíthetnek.

Magyar vonatkozásban 2012 és 2014 között elemeztem a BSR adatbázisban fellelhető kulturális javakra vonatkozó bűncselekmények tárgytípusait megyékként. A bűncselekmények között szerepelt lopás, orgazdaság, védett kulturális javakkal való visszaélés, költségvetési csalás és sikkasztás, így az olaszországi vizsgálatokkal szemben, magyar vonatkozásban szélesebb spektrumban vizsgáltam a műtárgyakra elkövetett bűncselekményeket. Az elemzések során az olasz vizsgálatokhoz hasonlóan itt sem fedezhető fel tendencia, egyedül a „bútor” tárgycsoportja emelkedett ki minden évben, azonban ezt sem tekinthetjük legfőbb „célpontnak”, hiszen Kármán Gabriella szintén ebben a 2012 és 2014 közötti intervallumban a jogerős ügydöntő határozattal befejezett ügyek részleteit vizsgálta bűnügyi iratok alapján, amikben már a festmények száma emelkedett ki.

A hipotézis második felének a vizsgálatához az Interpol adatbázisát használtam, majd a tárgykategóriák kialakítását összehangoltam mind a három esetben. Az adatokat Európa, Olaszország és Magyarország hármására elemeztem. Az olasz tárgytípusok ábrái kiegészítését

a Leonardóban fellelhető adatok alapján végeztem el, így az olasz értékeknél kétféle információt is feltüntetek. Ennek szükségességét abban láttam, hogy bár az Interpol információi alapján készültek az elemzések és a WOA összeköttetésben is van a Leonardoval, mégis az Interpol csupán 7309 darab tárgyat jegyzett Olaszországra vonatkozóan, míg a Carabinieri TPC adatbázisában 17.787 darab műtárgy figyelhető meg. Az olaszok nagymértékű adathalmazát így szükségszerűnek láttam külön is vizsgálat alá vetni.

A magyar adatok közötti legmagasabb értéket a képzőművészeti alkotások adják (79%), ami az európai adatok csupán 13 százaléka, az olasz Leonardóban 45% és az Interpol adatbázisában 58%-ban található meg. Európában a numizmatikai tárgyak kerültek legnagyobb számban eltulajdonításra (35 százalék), Magyarországon azonban a lopott tárgyakat tartalmazó Interpol adatbázisban 1 darab érme volt, ami római kori mivolta okán a régészeti leletek közé lett sorolva. A Leonardo adatbázisban csupán 2 százaléka volt a lopott kulturális javaknak numizmatikai lelet, míg az Interpol adatai között csupán 1 százalékot adott ki ez a szám. Az egyéb kategória Magyarországon 7 százalékot, az olaszoknál 26 százalékot (Leonardo) és 14 százalékot (Interpol), az európai adatoknál 15 százalékot tesz ki. A könyvek Magyarországon az egyéb kategóriához hasonlóan 7 százalékban fordulnak elő, Európában 13 százalékban és Olaszországban 4 (Leonardo)- 4 (Interpol) százalékban. Magyar viszonylatban továbbá 4 százalék vallási tárgy és 3 százalék szobor került eltulajdonításra, továbbá kis számban régészeti lelet. Ezzel párhuzamosan Európában 14 százalék régészet, 6% vallási tárgy, 4 százalék szobor, valamint elenyésző számban paleontológiai leletek fordulnak elő. Az olasz adatoknál a Leonardo adatbázisban 14 % szobor, 8 % vallási tárgy és 1 % régészeti lelet található. Az Interpol adatbázisában körülbelül megegyeznek ezek a százalékok: 13 százalék szobor és 10 százalék vallási tárgy fedezhető fel az adatbázisban.

Az olasz és magyar statisztikákban a képzőművészeti tárgyak kerültek legnagyobb számban eltulajdonításra, míg az európai adatok között ez a tárgykategória csupán a középmezőnyben helyezkedik el. Hasonlóságot az európai (4%) és a magyar (3%) szobor arányok mutatnak, azonban Olaszországban már 14% és 13 százalékban kerültek eltulajdonításra. Egyszerre a három kategóriánál nincs egyezés, csupán 1-1 térségnél egyidejűleg.

A hipotézist a fenti elemzések alapján hamisnak vélem, így elvetem.

3) A korszerű információtechnológiai alkalmazások Magyarországon is megteremtik a lehetőségét olyan adatbázis és eszköz létrehozásának, amely a kulturális javak védelmének minden releváns területén alkalmazható. Súlyponti területnek tekinthető a nemzeti

örökségvédelem hatékonyságának fejlesztése és a határon átnyúló illegális műkincskereskedelem elleni fellépés.

A jelenleg is használt lopott kulturális javakat tartalmazó adatbázisok közül az olasz Leonardo emelkedik ki, amelyik kép képpel való összehasonlítást is képes végezni. Az olasz modell előnyét már nemzetközi szinten is felismerték, így az Interpol is a segítségüket kérte. Végül a Psyche Projekt keretén belül létrehozták az olasz modell alapján a WOA új formációját, így a szöveges keresés mellett a MI felhasználásával képesek képeket összehasonlítani. Ennek a lépésnek előnye a gyorsabb és pontosabb szűrés, azonban itt is felmerülnek még problémák. A nagyméretű festmények könnyebb szállítása és eladása céljából felszabdadják az elkövetők a képeket, majd néhány esetben kisebb módosításokat végeznek a festményeken. Ezután az adatbázis algoritmusai nem feltétlenül képesek a változtatásokkal ellátott festményt azonosítani, így egy manapság is használt alkalmazás, a Google Arts & Culture egy újdonságát emelném át a találatok pontosabb szűrése érdekében. Ennél az alkalmazásnál lehetőség nyílik fényképet készíteni magunkról, majd az adatbázisba feltöltve több ezer festmény közül százalékos meghatározással mutatja be azokat a művészeti alanyokat, akikre leginkább hasonlítunk a vásznan. A százalékos meghatározás fontosságát így elengedhetetlennek tartom a lopott kulturális javakkal kapcsolatban is alkalmazni, hogy a módosított műtárgyakat nagyobb valószínűséggel azonosítsuk be. A program felismerését szintén nehezíti, ha az adatbázisban fellelhető fotó másik szögben készült, mint amit feltöltünk. Ez főként szobrok és díszes vázák esetében lehet nehezített eljárás. A probléma megoldása lehet, ha háromdimenziós verzióink van a tárgyról minél jobb minőségben. Ehhez a házi katalógus gyártásánál is törekednünk kell a minél pontosabb dokumentáláshoz. A háromdimenziós hatást legegyszerűbb módon telefonra letölthető alkalmazással végezhetjük (például a Photogrammetry, Capture 3D vagy az Scandy Pro). Ennél a módszernél érdemes megemlíteni, hogy nem minden esetben pontos a mesh háló által meghatározott pontfelhők letapogatása, továbbá az árnyékok és a csúcspontok használatával érik el csupán a háromdimenziós hatást. A fényképezőgép használata már élesebb, részletesebb és pontosabb képet ad a műtárgyról, amely készülhet egy kamerával, amikor a tárgyat minden oldalról ezzel digitalizáljuk, továbbá egyszerre több géppel is, amikor egyszerre készül számos szögből kép. A fényképezőgéppel való dokumentáció során a következőkre érdemes figyelni:

- A megvilágítás során néhány tárgyon, mint a festmény, ékszerek és a fém fényes csillogás jön létre. Ennek kiküszöbölésére port ajánlatos használni, ami csökkenti a vaku és a lámpa tükröződését, továbbá a művelet után könnyedén, roncsolásmentesen

eltüntethető a tárgyról. A csillanás eltüntetése azért lényeges, mert a fényképezőgép színmélységek alapján számítja ki a modell mélységét és csillanás esetén a területet fehér színtartománynak fogja érzékelni.

- A jó megvilágítás eléréséhez érdemes két különböző oldalról megvilágítani a tárgyat. Az egyik vaku softbox legyen. Amennyiben nincs, pauszpapírral tompítsuk a fényt.
- Használjunk derítőt az árnyékok elkerülése érdekében.
- A rekeszidőt állítsuk minél nagyobbra, hogy a tárgy minden pontja éles legyen.
- Ajánlott állványt használni a képek készítéséhez.
- Háttérként használjunk fehér vagy szürke színeket a tárgy kiemeléséhez.

Az elkészült képeket szerkesztőprogramokkal tökéletesíthetjük. Ilyen program a Photoshop vagy a Lightroom.

A fényképezőgép mellett lézerszkennerek és CT használatával érhetjük el a legpontosabb képet a kulturális javakról. A CT és MR gépek használatához radiológus szakértelme szükséges és az elkészült felvételeken nem csupán a tárgy felszíne, hanem a belső struktúra is megelevenedik, így lehet a műtárgy keresztmetszetét vizsgálni. A lézerekkel a tárgy méretei is megállapíthatóak.

A tárgyak digitalizációjának ismertetése után fontos az otthoni leltár készítése mellett az állami digitalizációról is szót ejteni. A vatikánvárosi állam katalógusát a 90-es években az Ufficio Nazionale per i beni culturali ecclesiastici e l'edilizia di culto kezdeményezte, illetve a mai napig ők is kezelik azt. Itt az egyházmegyéből küldenek embereket, akik a rendszer elsajátítása után a saját egyházmegyéjében elkezdik az objektumok és leletek digitalizálását. A BeWeB online katalógus teljes állományához az Ufficio Nazionale per i beni culturali ecclesiastici e l'edilizia di culto-nak, a Carabinieri TPC-nek és a Kulturális Minisztériumnak van hozzáférése. Az adatbázisban a templomok digitalizációjánál fel vannak tüntetve a tárgyak pontos elhelyezései, így egy esetleges természeti katasztrófa vagy fegyveres konfliktus esetén rögtön látják, hogy milyen tárgyakat honnan kell kimenekíteni. A tárgyak eltűnésének esetén a műtárgyról készült dokumentáció automatikusan felkerül a Leonardo adatbázisba.

A tárgyleírás szintén megkönnyítheti a műtárgyak megismerését és rögzítését. A disszertáció keretén belül a nemzetközi fejezetben helyet kapott a régészeti korú kerámiák elemzése nyak, test, váll és peremtípusok alapján. A módszer kidolgozásához a ma is ismert személyleírás, a tipológiai típusok és a régészet is hozzájárult.

A hipotézist a vizsgálatok alapján igaznak vélem.

7. Új tudományos eredmények

1) Több releváns nemzeti és nemzetközi adatbázis adatainak, és konkrét eseteinek összehasonlító elemzése, értékelése során bizonyítottam, hogy az illegális műkincskereskedelem elleni fellépés nemzetközi gyakorlatában több ponton és területen is vannak eltérések, illetve hiányosságok. **Bizonyítottam, hogy ezek korrigálására a modern információtechnológiai eljárásoknak a műtárgyvédlem terén való szakszerű alkalmazása új lehetőségeket nyújt, illetve hatékonyságnövelő tényezőként rendelkezésre áll.**

2) A rendészeti tevékenység során széleskörűen alkalmazott személyleírás és a régészeti ismereteim alapján **kidolgoztam a műtárgyleírás célszerű szempontrendszerét.** Ez alapján lehetségessé válik a műtárgyak pontosabb meghatározása, kategorizálása, szakszerű digitalizációja, összehasonlítása és azonosítása. A rendészeti és műtárgyvédelmi szakemberek egyszerű felületen és átlátható pontok alapján képessé válnak tárgyleírást készíteni, valamint adatokat elemezni és értelmezni műtárgyak tekintetében

3) A harmadik kutatási kérdés alapján **bizonyítottam, hogy** a kulturális javak hatékony rendészeti védelme indokolja az **EMT lopott tárgyakat tartalmazó adatbázisát a rendőrség,** azon belül is a **Nemzeti Nyomozó Iroda Műkincsvédelmi Alosztályának kezébe helyezni.**

4) A Bűnügyi Statisztikai Rendszer és az Interpol Works of Art adatok feldolgozása eredményeként **meghatároztam a Magyarországon eltulajdonított képzőművészeti tárgyak területi eloszlását,** mely szerint Budapesten és környékén kerültek a képzőművészeti tárgyak legnagyobb számban eltulajdonításra, míg a vallási tárgyak az északi és déli határszakasz mentén. A második hipotézis vizsgálata során, valamint a harmadik kutatási kérdésnél került elemzésre a megállapítás.

5) A második kutatási kérdés vizsgálata során **megállapítottam, hogy Olaszországban a lopásra hajlamosabb régiók fogékonyabbak a kulturális javak digitalizálására is.** Az olaszországi lopott tárgyak száma régiókra bontva összefüggést mutat a BeWeB digitalizált kulturális javainak számával. Ennek értelmében Toscana és Lombardia régiói vannak leginkább

kitéve a lopásoknak, így megelőzés, illetve a felderítés gyorsítása érdekében ők készítették a legtöbb digitalizált műtárgyat.

6) Az illegális műkincskereskedelem elleni küzdelem olasz modelljének elemzése, értékelése alapján **megállapítottam, hogy a siker legfontosabb összetevője a probléma komplex kezelése. Bizonyítottam, hogy az egyes elemek közül különösen hatékony:**

- a kor szakmai és tudományos technológiai szintjén álló adatbázisok létrehozása és alkalmazása;
- műtárgyvédelemben érdekelt szakhatóságok és szervezetek széleskörű együttműködése;
- a széleskörű és kellően differenciált megelőző tevékenység, amely kiterjed az oktatásra, a tömegtájékoztatásra és a social médiára is;
- a jogsértést észlelő szervek gyors, kellő erővel való fellépése, a tevékenységet végrehajtó személyek magasszintű speciális szaktudása és különösen tárgyazonosító képessége.

Ezek érvényesítése Magyarországon is indokolt lenne, az eredményesebb fellépés érdekében. A megállapításhoz tartozó vizsgálatokat a második kutatási kérdés kapcsán végeztem.

8. Ajánlások

8.1. Ajánlások nemzetközi szinten

A kulturális javak fogalmának újragondolását és pontosítását javaslom a dolgozatban vizsgált elemek felhasználásával. A mindennapjainkat körülvevő technológiai fejlődés a művészetben is megjelenik, alkotás szintjén is és ezekre a tárgyakra a műtárgypiac is igényt tart. Így, figyelembe véve Raymond Williams gondolatait, miszerint a kultúra fogalmát is periodikusan újra kell értelmezni az adott kor gazdasági, politikai és társadalmi szintjéhez mérten

A fogalmak újragondolása mellett a nemzetközileg egységes lopott tárgyakat tartalmazó adatbázis megalkotását is szorgalmazom, amelynek elméleti kereteit lefektettem a disszertációban. Az adatbázis alapjai már a Leonardo mintájára létrejött, azonban a háromdimenziós digitalizálás elősegítheti a lopott tárgyak azonosítását és szűrését. Az elemzések könnyítéséhez olyan eszközök használata javasolt, mint a VR szemüveg vagy a hologram.

A tárgyleíráshoz minden műtárgytípusnál külön kidolgozott szempontrendszer szerint történő, külső jegyek által csoportosított osztályozást javaslok.

Az adatok és technológiai újítások mellett a szakemberek képzése és az oktatás jelentősége lép előtérbe. A tömegtájékoztató egyik formája az olaszoknál az ismeretterjesztő oktatás, ami már általános iskolában megkezdődik. Ennek nemzetközi szintű bevezetését fontosnak találom a kulturális javak illegális kereskedelmének megfékezése érdekében.

8. 2. Ajánlások Olaszországra vonatkozóan

A Leonardo adatbázis bár korát meghaladva nemzetközi szinten egy olyan informatikai vívmány, amely nagyban elősegíti a kulturális javak védelmét, mégis modernizálásra és fejlesztésre szorul. Ennek érdekében többek között a Google Arts & Culture adatbázisban fellelhető, százalékos meghatározás adaptálását javaslom, amelynek köszönhetően az átalakított tárgyak is könnyebben szűrhetőek lesznek.

Lombardia és Toscana régiók magas számú műtárgylopása alapján ezekre a területekre fokozottabban ajánlott a célirányos fellépés.

8. 3. Ajánlások Magyarországra vonatkozóan

Kutatásaim során a téma rendészeti vonatkozásainak súlya miatt a lopott tárgyakat tartalmazó adatbázist indokoltnak tartom a rendőrség, pontosabban a Nemzeti Nyomozó Iroda Műkincsvédelmi Alosztályának kezébe helyezni. Az adatbázist fejlesztését és az állomány bővítését szintén elengedhetetlennek tartom a kulturális javak illegális kereskedelmének megfékezése érdekében.

Olasz mintára nem csupán az adatbázis fejlesztését, de a szervezeti struktúrát is hasznosnak tartanám megújítani. Ehhez a Carabinieri TPC által régióként létrehozott irodák helyzetét venném alapul, így Magyarországon megyék szintjén is minimum pár főből álló speciális részleg létrehozását javaslom. A térinformatika felhasználásával könnyen megfigyelhető, hogy a műtárgyakra elkövetett bűncselekmények például északnyugaton kevés esetet rajzolnak ki, így ezekben az esetekben indokolt lenne megyéket összevonni. Az olasz régióknál Abruzzo tartomány kivételével a legkevesebb lopást azokban a régiókban követték el, ahol nincs Carabinieri TPC Iroda (Molise, Trentino A. A., Basilicata, Valle D'Aosta). Az alacsony értékek következtében más régiók is át tudják vállalni a nyomozati feladatokat, de az

a lehetőség is felmerül, hogy mivel nincs helyi kontrollált szervezet, a látencia növekedhet és a tényleges esetszámok magasabbak a kimutatásban szereplő adatoktól.

A Vatikánvárosi Állam által létrehozott BeWeB katalógushoz hasonló digitalizáció szorgalmazását javaslom, ami meggyorsítaná a műtárgyak azonosítását lopás esetén, továbbá a műemlékek helyreállítását. Természeti katasztrófa, fegyveres konfliktus és egyéb események történésével a rendőrség azonnal digitalizált dokumentumokhoz jutna az ingatlanban fellelhető tárgyokról és elhelyezkedésükről, ami elősegíti a hatékony helyzetfelmérést és a gyors reagálóképességet.

Az olasz modell alapján szintén fellendülést idézne elő a műtárgyvédelemben, ha az adatbázis mellett applikáció is létesülne, illetve a tömegtájékoztatás minden formája megvalósulna hazánkban, amit a Carabinieri TPC végez. Ezen folyamatok között kiemelkedik a kiállítások, tanulmányok és éves jelentések elérhetővé tétele és az oktatás fejlesztése.

Az oktatás a rendészeti szakemberek és a civil lakosság számára egyaránt indokolt, hiszen az olasz modell alapján az illegális műtárgyvédelemben mindkét fél szervesen kiveszi részét. A rendészeti szakemberek képzése az olasz Carabinieri munkatársak segítségével is megvalósulhat, hiszen tanulmányútjaim során kiépített kapcsolatrendszer által felajánlották, hogy Magyarországra térvén segítenek a diákok és állományban álló rendészek képzését megvalósítani.

9. Felhasznált irodalom

- [1] Boda J. (2019, Szerk.). Rendészettudományi Szaklexikon. Dialóg Campus Kiadó. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/14690/743_Rendeszettudomanyi_Szaklexikon_e.pdf?sequence=1 250
- [2] Comando Carabiniere Tutela Patrimonio Culturale (Ed.) (2016). *L'arma per l'arte e la legalità*. Storie di recuperi e di beni culturali: operazioni del Comando Carabiniere per la Tutela del Patrimonio Culturale. Róma.
- [3] Comando Carabiniere Tutela Patrimonio Culturale (Ed.) (2020). *Arte in Ostaggio*-Bollettino Delle Opere D'Arte Trafugate.
- [4] Dworzecki, J. (2021) The practical use of police databases of stolen works of art in the protection of national heritage in selected European Union countries. In: *Muzeológia a kultúrne dedičstvo* 9 (2). 91-101.
- [5] Kármán G. (2019) Az illegális műtárgy-kereskedelem a büntetőjog-gyakorlatban Magyarországon. In: *Kriminológiai Tanulmányok* 56. Budapest. 48-68.
- [6] Lukács D. (2017). Régészeti lelőhelyek rendészeti védelme. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények* XIX. Pécs, 2017. 93-99.
- [7] Mátyás Sz. (2017b). A bűnelemzés kartográfiai lehetőségei- avagy a bűnözési térképek alkalmazása a mindennapi rendőri munka során. In: *Pro Publico Bono* 2. 158-175.
- [8] Mátyás Sz. (2020). GIS and predictive policing as new tools in the law enforcement. In: Cajner, Mraovic Irena; Kondor-Langer, Mirjana (szerk.) 6th Zagreb Police college research days – „Keeping Pace with Security Challenges – Where Do We Stand?” : International Scientific and Professional Conference. 11-17.
- [9] O'Keefe, R. (2006). *The Protection of Cultural Property in Armed Conflict*. Cambridge University Press.
- [10] Rush, L., Millington, L. B. (2015). *The Carabiniere Command for the Protection of Cultural Property. Saving the World's Heritage*. The Boydell Press. Woodbridge.
- [11] Szabó A. E. (2009). A kulturális javak védelmével összefüggő jogi szabályozás értékelése In: Veres, László (szerk.) *A Herman Ottó Múzeum Évkönyve*. Miskolc. 380-393.
- [12] Virág J. K. (2012). Az illegális műkincskereskedelem nemzetközi vonatkozásai- különös tekintettel a fegyveres konfliktusok okozta speciális körülményekre. In: *Pécsi Határőr Tudományos közlemények*. XIII. 197-205.

Jogsabályok és egyezmények

- [13] A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény
- [14] 1957. évi 14. törvényerejű rendelet a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelme.
- [15] A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény
- [16] Nikózia, 2017. május 19.- Európa Tanács kulturális örökséggel kapcsolatos bűncselekményekről szóló egyezménye
- [17] 1970. november 14. UNESCO – Egyezmény a kulturális javak jogtalan behozatalának, kivitelének és tulajdona jogtalan átruházásának megakadályozását és megelőzését szolgáló eszközeiről.
- [18] 2001. évi LXIV. törvény
- [19] cfr Cost. apost. Pastor bonus
- [20] CIC / 1983 can. 1283
- [21] D. Lgs. 42/2004
- [22] D. lgs. del 5 marzo 1992
- [23] D.Lgs. 6 luglio 2002
- [24] Pastor Bonus. Art. 100.

10. A szerző témával kapcsolatban megjelent publikációi

- 1) Lukács D. (2017). Régészeti lelőhelyek rendészeti védelme. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIX.* Pécs, 2017. 93-99.
- 2) Lukács D. (2018a). A kulturális javak védelmének rendészeti eszközrendszere Magyarországon. In: *Magyar Rendészet* 5. 113-123.
- 3) Lukács D. (2018b). Kulturális javak védelmi típusai Magyarországon. In: *Belügyi szemle.* 12. 120-133.
- 4) Lukács D. (2018c). Recenzió Luciano Luciani: A Guardia di Finanza munkássága a nemzeti művészeti örökségek védelmében az első és második világháború után. In Czene-Polgár V., Zsámbokiné F. Á. (szerk.): *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment. Tanulmánykötet.* A Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest. 229-304.
- 5) Lukács D. (2019a). Az olasz műkincsrendőrség a komplex műtárgyvédelmi projekt. In: *Belügyi Szemle.* 67. évf. 5. 71-81.
- 6) Lukács D. (2019b). Műtárgylopások Magyarországon a Psyche project tükrében. In: *Haza Szolgálatában konferenciakötet.* Budapest. 136-146.
- 7) Lukács D. (2019c). Az egyházi kulturális javak védelme a Vatikánvárosi Állam és Olaszország területén. *Tavaszi Szél.* III. kötet. 492-496.
- 8) Lukács D. (2020a). A kulturális javak hatékony rendészeti eszközei Olaszországban az adatbázisok és a tömegtájékoztatás tükrében. In: *Belügyi Szemle* 68. évf. 4. szám. 37-48.
- 9) Lukács, D. (2018d). The Italian Law Enforcement system used to protect cultural properties with particular reference to database and mass media. In: *Criminal Justice Issues Journal of Criminal Justice and Security Year XVIII, Issue 5-6, 2018.* p. 243-250
- 10) Lukács, D. (2020b) Criminal geographical research of the stolen cultural properties from Hungary - based on the Psyche Project. In: *Criminal Geographical Journal*, 2.szám. 19-30.
- 11) Varga J., Lukács D. (2017). A Schengeni Információs Rendszer lehetőségei az illegális műkincskereskedelem elleni fellépésben. In: *Határrendészeti tanulmányok.* 14. 42-52.

Szakmai önéletrajz

Név: Lukács Dalma
Mobil: 06 30 748 37 93
Email: lukacs.dalma.93@gmail.com

Főbb kutatási területek/ témák

- A jogellenesen külföldre vitt kulturális javak védelme
- Olasz örökségvédelem és annak rendszere
- Magyar örökségvédelem és annak rendszere
- Kulturális javak digitalizációja
- Kora keresztény és bizánci ikonográfia, kultúra
- Avar kori kultúra, ikonográfia

Tanulmányok:

2019 *Focus Oktatóközpont, OKJ képzés*
Fotográfus és fotótermék kereskedő
Érdemjegy: jeles (5)

2016- *Nemzeti Köszolgálati Egyetem*
PhD Rendészettudományi kar

Disszertáció témája: Az illegális műkincskereskedelem elleni küzdelem olasz modellje. -a nemzetközi rendszer tükrében, párhuzamban a magyar struktúrával-

Végzés várható ideje: 2021 őszi

Témavezető: Varga János ny. hőr. ezredes
Szabó Andrea püőr. ezredes

2014 - 2016 *Pécsi Tudományegyetem*

MA Bölcsészettudományi kar, Régészet

Disszertáció témája: Újabb adatok a késő antik figurális díszítésű korongfibulák ábrázolásainak értelmezési problémájához.

Érdemjegy: jeles (5)

Témavezető: Dr. Nagy Levente

Opponens: Dr. Visy Zsolt

2011 – 2014 *Pécsi Tudományegyetem*

BA Történelem- Régészet

Érdemjegy: jeles (5)

2007 - 2011 *Batthyány Lajos Gimnázium, Nagykanizsa*

Szakmai tapasztalatok:

2019- 2020 Nemzeti Közsolgálati Egyetem Doktorandusz Önkormányzat és Doktoranduszok Országos Szövetsége Rendészettudományi Osztály fotográfusa és kommunikációs referense

2018. április 12- 2020.11.30 *ULTINOUS* Információtechnológiai Zrt.- diákmunka

2018. január 29- 2018.08.31. Salisbury Archaeology Kft. – restaurátor segédmunkás

2017. szeptember- 2018.02.20. Belügyminisztérium kutatói gyakornok

Múzeumi gyakorlat

2014. július 1-15 Janus Pannonius Múzeum, Pécs

- Régészeti felügyelő a Mecset ásásánál
- Feljegyzések készítése, adatok összegyűjtése, leltározás

1- 29 August 2014 Thúry György Múzeum , Nagykanizsa

- Szerves és szervetlen régészeti anyagok kémiai elemzése
- Feljegyzések készítése, adatok összegyűjtése, leltározás

Ásatás

2016 Július Környe

Ásatásvezető: Szabó Ádám, Magyar Nemzeti Múzeum

- Római kori őrtorony feltárása

2015. július- augusztus, 2014 július- augusztus, SAX, Százhalombatta régészeti feltárás

Ásatásvezetők: Dr. Vicze Magdolna, Matrica Múzeum; Professor Marie Louise Stig Sørensen, University of Cambridge; Professor Joanna Sofaer, University of Southampton

- Bronzkori tell ásatása

2014. október 1-16 Római Villa, Szabadszentkirály

Ásatásvezető: Szabó Máté, Pécsi Tudományegyetem

2013. szeptember 10- október 5 Leletmentés, Keresztelő Szent János kápolna

Ásatásvezető: Simon Béla, Janus Pannonius Múzeum, Pécs

- Középkori kápolna feltárása öt sírral

2013. Június Leletmentő ásatás Orosháza mellett, Árpád kori temető

Ásatásvezető: Rózsa Zoltán, Szántó Kovács Múzeum, Orosháza; Csányi Viktor, Tornyai János Múzeum

2012. Július Esztergom

Ásatásvezető: Tari Edit, Balassa Bálint Múzeum, Esztergom

- Óskori, Római és középkori telep feltárása

Továbbképzés

2019. június 22 Doktoranduszok Országos Szövetsége által tartott vezetőképző
2018. augusztus 23-24 Doktoranduszok Országos Szövetsége által tartott vezetőképző
2016. október 5- 2016. november 23. HENT előadássorozat „Ne dőlj be”
műtárgyhamisítási témájú előadássorozat, illetve gyakorlati foglalkozás
2016. szeptember 23- 2016. október 21 BÁV mesterkurzus: Üveghamistás napjainkban

Tagságok/ Egyéb

- 2018-2020 Szent György Szakkollégium tag
- 2018-2020 Nemzeti Közsolgálati Egyetem Doktorandusz Önkormányzatának
kommunikációjáért felelős elnöki megbízott
- 2018-2020 Doktoranduszok Országos Szövetsége Rendészeti osztály- kommunikációs
referens (DOSZ)
- 2017-2020 Egyetemi Bizottság tag
- 2017-2020 NKE Doktorandusz Önkormányzati képviselő (Rendészet)
- 2017- Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ)
- 2017- Rendészeti Doktoranduszok Országos Egyesülete (RDOE)
- 2014- 2016 Hallgatói életet segítő munka
- 2013- A Magyar Régész szövetség Ifjúsági Tagozatának tagja (MRSZ IT)
- 2012-2013 Erasmus mentor

Konferenciák, előadások

- 2022.05.26. Az olaszországi műtárgyvédelem és annak adaptálási lehetőségei
Magyarországon. Műtárgyak éjszakája, Budapest.
- 2019.11.22. Műtárgylopások Magyarországon a Psyche Project tükrében. Haza
Szolgálatában konferencia. Budapest.
- 2019.09.21. The protection of ecclesiastical cultural goods. European Society of
Criminology. Gent, Belgium.

- 2019.06.14. Az egyházi kulturális javak védelmének helyzete és fejlesztési lehetősége Olaszországban, valamint Magyarországon. ÚNKP záró konferencia. Budapest.
- 2019.05.03. Az egyházi kulturális javak védelme a Vatikánvárosi Állam és Olaszország területén. Tavaszi Szél konferencia. Debrecen.
- 2019.04.25. Az egyházi kulturális javak védelme és fejlesztése lehetőségei Magyarországon. Rendészet- Tudomány- Aktualitások konferencia. Budapest.
- 2018.11.21. A térinformatika használata a kulturális javak védelmében. A Haza Szolgálatában konferencia. Budapest.
- 2018.11.20. Megelőzés és tudatosságnövelés az olasz rendészeti műtárgyvédelmi projektben. A kulturális javak védelmének rendészeti eszközrendszere konferencia. Budapest.
- 2018.09.28. A kulturális javak illegális kereskedelme a XXI. században. Kutatók éjszakája. Budapest.
- 2018.08.29-09.01. The importance of the cultural properties' digitalisation. 18th Annual Conference of the European Society of Criminology. Sarajevo, Bosnia and Herzegovina.
- 2018.06.28. Az adatbázis fontossága a kulturális javak védelme során. Pécs, A XXI. század biztonsági kihívásai című nemzetközi tudományos konferencia.
- 2017.12.04. 'Kulturális javak illegális kereskedelme elleni fellépés Magyarországon, illetve Olaszországban' című kutatás módszertani szempontjai. Budapest, Módszertani szempontok rendészettudományi témákban
- 2017.09.13-16 The current situation and development opportunities of the illicit trade of cultural property in Hungary. 17th Annual Conference of the European Society of Criminology. Cardiff, Wales.
- 2017.06.29. Régészeti lelőhelyek rendészeti védelme. Pécs, Szent Lászlótól, a modernkori rendészettudományig
2017. 04.05. Az illegális műkincskereskedelem elleni küzdelem olasz modellje. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Doktorandusz házi konferenciája

Publikációk

- 2020 A kulturális javak hatékony rendészeti eszközei Olaszországban az adatbázisok és a tömegtájékoztatás tükrében. Belügyi Szemle. 68: 4 különszám. 37-48.
- 2020 Criminal geographical research of the stolen cultural properties from Hungary - based on the Psyche Project. Criminal Geographical Journal, 2020,2.szám. 19-30.
- 2020 Műtárgylopások Magyarországon a Psyche project tükrében. Haza Szolgálatában konferenciakötet. (ISBN 978-615-5586-63-7) 2019. 136-146.
- 2019 Az egyházi kulturális javak védelme a Vatikánvárosi Állam és Olaszország területén. Tavasz Szél. III. kötet. 492-496.
- 2019 Az olasz műkincsrendőrség és a komplex műtárgyvédelmi project. Belügyi Szemle 2019/5. 71-81.
- 2019 A kulturális javak védelmének rendészeti eszközrendszere Magyarországon. Magyar Rendészet 2018/5. 113-123.
- 2018 The Italian Law Enforcement system used to protect cultural properties with particular reference to database and mass media. In: Criminal Justice Issues Journal of Criminal Justice and Security Year XVIII, Issue 5-6, 2018. p. 243-250 ISSN 1512-5505
- 2018 Kulturális javak védelmi típusai Magyarországon. In: Belügyi Szemle. 2018/12. 120-133. (ISSN: 1789-4689).
- 2018 Recenzió - Luciano Luciani: A Guardia di Finanza munkássága a nemzeti művészeti örökségek védelmében az első és második világháború után. In: Czene-Polgár Viktória - Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment. Tanulmánykötet. A Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata. Budapest, 2018. (ISBN: 978-615-80567-3-1) 299-304.

- 2017 Régészeti lelőhelyek rendészeti védelme. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIX. (HU ISSN 1589-1674) Pécs, 2017. 93-99.
- 2017 [A schengeni információs rendszer lehetőségei az illegális műkincs kereskedelem elleni fellépésben.](#)
Varga János – Lukács Dalma
In: Határrendészeti Tanulmányok XVI. Budapest, 2017. (HU ISSN 2061-3997 (Online) 42-52.

Megjelenés alatt álló publikációk:

- 2022 - Schiebenfibel mit christlichen figürlichen Darstellungen in: Frühes Christentum in Ungarn . L. Nagy- R. Pillinger- Zs. Visy (Hg.)

-Frühchristliche Ikonografie (Krisztina Hudák- Levente Nagy- Renate Pillinger- Dalma Lukács- Nikolett Besenyi)
in: Frühes Christentum in Ungarn .L. Nagy- R. Pillinger- Zs. Visy (Hg.)
- 2022 -The Iconographic Interpretation of Two Brooches from The Avar Period in Pannonia In: 'Artificia et Mirabilia' Anteus: Communicationes ex Instituto Archaeologico Academiae Scientiarum Hungaricae

Poszter

- 2018.11.08. A kulturális javak védelmének technológiai fejlesztése- Az adatbázis-. In: Biztonság sokszínű arca. Innováció- tudomány- közszolgálat- információbiztonság. Nemzetközi tudományos-szakmai konferencia. Elektronikus poszter szekció.

Rendezvények szervezése

- 2018.11.21. A Haza Szolgálatában konferencia. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- 2018.09.20. Doktorandusz Információs Nap. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem.

Nyelvismeret:

Magyar (anyanyelv)

Angol (Folyékony: beszéd, írás, olvasás és fordítás), államilag elismert középfokú nyelvvizsga (B2)

Olasz (Folyékony: beszéd, írás, olvasás és fordítás), államilag elismert középfokú nyelvvizsga (B2)

Ösztöndíjak

2019. szeptember- 2020. június 1. Nemzet Fiatal tehetségeiért ösztöndíj

2019. szeptember 18-22 Campus Mundi

2018. szeptember- 2019. június Új Nemzeti Kiválósági Ösztöndíj

2017-2018 Belügyminisztériumi kutatói gyakornoki pályázat

2015. június / Róma, Tivoli, Ostia- Olaszország

Campus Hungary

2009. *Sønderborg*, Dánia

Részt vettem a BGY környezetvédelmi programban.

Tanulmány utak

2019.01.20-2019.01.27 Vatikán, Róma

2018. 04.15-2018.04.28. Róma, Olaszország- Guardia di Finanza – Servizio

Centrale Investigazione Criminalità Organizzata

Archivio Segreto Vaticano

2017. 07.02- 2017. 07. 16 Róma, Olaszország- Carabinieri TPC (Comando

Carabinieri per la Tutela del Patrimonio Culturale)

2015. 06. Róma, Olaszország- Campus Hungary

Egyéb projektek

- 2017- 2018 KÖFOP kutatóműhely

Cím: Illegális műtárgykereskedelem Magyarországon

A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a szervezett bűnözés, illetve ezen belül is az illegális műkincskereskedelem megelőzéséhez. A kutatás hangsúlyos részét képezi az olasz műkincs-, illetve örökségvédelmi rendszer felépítése és ennek sikere. Ez alapján kívánom bemutatni, hogy a magyarországi szervek miként tudnának javulni, ezáltal fejlődni akár más ágazatokban is. Mindezekkel együtt egy olyan rendszer modelljének tervezését és reményeim szerint megvalósítását is elősegítheti a kutatást, ami hasznosítható az illegális műkincskereskedelem ellen.

- BA, illetve MA képzés alatt a „Heuréka Társaság” , illetve a Szakkollégium tagja is voltam, melyben a diákok a saját kutatási területüket és témáikat fejtették ki, osztozzák meg egymással.

Budapest, 2022.05.27.

Lukács Dalma